

Донецький
державний університет
внутрішніх справ

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Центр українсько-
європейського наукового
співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА
ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

6 лютого – 19 березня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК [37.091.12:005.963]:34(062.552)
УЗ1

Члени організаційного комітету:

Кузнєцова Наталія Семенівна – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, віцепрезидент НАПрН України;

Кот Олексій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, директор Київського регіонального центру НАПрН України;

Гриняк Андрій Богданович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заступник директора Київського регіонального центру НАПрН України з наукової роботи;

Хоменко Михайло Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач відділу забезпечення інтеграції академічної та університетської правової науки та розвитку юридичної освіти Київського регіонального центру НАПрН України.

УЗ1 **Удосконалення професійної компетентності викладача юридичних дисциплін** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 лютого – 19 березня 2023 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 172 с.

ISBN 978-617-554-123-4

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Удосконалення професійної компетентності викладача юридичних дисциплін» (6 лютого – 19 березня 2023 року).

УДК [37.091.12:005.963]:34(062.552)

© Донецький державний університет
внутрішніх справ, 2023

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2023

ISBN 978-617-554-123-4

4. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (Дата звернення 14.03.2023).

5. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право: прийнятий Дипломатичній конференції 20 груд. 1996 р., та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі (Договір ВОІВ про авторське право) (1996). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_770 (Дата звернення 14.03.2023).

6. Литвин С.Й. Правове регулювання відносин щодо компіляції даних (бази даних) в міжнародно-правових актах та законодавстві. Часопис Київського університету права, 2012, № 2. С. 252–256.

7. Авдеева Г. К. Проблемы идентификации компьютерной программы как объекта авторского права. URL: http://www.ipcmagazine.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=491&Itemid=11 (дата звернення 16.03.2023).

8. Єфремова К. В. Правова природа комп'ютерної програми як об'єкту інноваційних відносин. Актуальні питання інновац. розвитку. 2012. № 2. С. 24–29.

ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ АГРАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Шерстюк С. В.

кандидат економічних наук, доцент,

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, трудового та аграрного
права Державний біотехнологічний університет*

м. Харків, Україна

Фахівці, підготовлені на агрономічних факультетах ЗВО, здійснюють свою практичну діяльність із розв'язуванням задач, що направлені на отримання конкретного результату – підвищення продуктивності рослинництва, а, отже й усього аграрного сектора, та забезпечення продовольчої безпеки України. Все це є дуже важливим та актуальним в умовах війни. Однак, на сьогодні, гарному фахівцю в аграрному секторі недостатньо мати лише ґрунтовні знання з агрономічних дисциплін. Достатньо важливий аспект становить й організаційно-правова складова агробізнесу.

Недарма, сучасні вимоги до підготовки фахівців різних галузей (в тому числі й агрономії) потребують включення у навчальний план

практично за будь-якою спеціальністю певних правових дисциплін. Так, практично всі ОПП містять, наприклад, дисципліну правознавство як обов'язкову або вибіркову компоненту. Багато ОПП для різних спеціальностей містять вивчення окремих галузей права, таких як: господарське (підприємницьке) право, трудове право, екологічне право, аграрне право тощо. І ось тут, як раз і постає питання: а чи варто здобувачам спеціальності 201 «Агрономія» вивчати, наприклад, аграрне або господарське право в тому ж самому обсязі та в такому ж форматі, як його вивчають здобувачі спеціальності 081 «Право»? Як на мене, то ні. За понад 20 років викладання правових дисциплін саме на факультетах агрономічного напрямку, я можу чітко зазначити, що саме є дійсно необхідним, важливим і затребуваним для майбутніх аграріїв. Ні, мова не йде, про те, що якісь теми не потрібно вивчати. Мова йде про те, з якими темами можна ознайомитися і, так би мовити, взяти їх до відома або за основу, а на які теми треба робити акценти і які теми необхідно більш детально і глибоко вивчати, враховуючи те, що реально знадобиться агрономам в їх майбутній професійній діяльності. По суті, аграрне право у здобувачів агрономічних спеціальностей – це такий собі симбіоз з аграрного, господарського, трудового, земельного, адміністративного та кримінального права. Точніше, це окремі теми з цих галузей права України, які в своєму поєднанні й можуть надати майбутнім аграріям розуміння саме організаційно-правової складової у сфері аграрного господарювання. На моє глибоке переконання, майбутнім фахівцям аграрної сфери не потрібні поглиблені знання з усіх можливих класифікацій джерел права або детальне вивчення складу аграрних правовідносин та його окремих елементів. А от організаційно-правові форми суб'єктів сільськогосподарського виробництва, які є в Україні, їх відмінності та нормативно-правові підстави їх існування просто необхідно знати майбутнім аграріям. Базові питання оренди або купівлі землі та/або сільськогосподарської техніки; найму працівників; укладення господарських договорів щодо постачання сировини, насіння, добрив або реалізації сільськогосподарської продукції; видів юридичної відповідальності за порушення під час здійснення аграрного товаровиробництва, – ось, що реально актуально і необхідно знати майбутнім аграріям. Звичайно, будь який юрист зазначить, що це теми з абсолютно різних галузей права і їх треба вивчати саме в розрізі відповідної дисципліни (певної галузі права). Однак, це не є пріоритетом фахівців аграрних спеціальностей, в ОПП спеціальності 201 «Агрономія» передбачено лише дисципліну правознавство, як вибіркову компоненту і аграрне право як обов'язкову. Так само, можна сказати, що всі перелічені вище питання детально й ґрунтовно вивчають майбутні юристи, тому будь-який аграрій може скористатися послугами

професіональних юристів. Однак такі послуги коштують дуже недешево і не кожний фермер (фермерське господарство) або приватне сільськогосподарське підприємство може це собі дозволити, особливо в умовах війни. А зупинити процес вирощування сільськогосподарської продукції – це рівносильно тому ж, що й приректи на голод країну...

Саме тому, ми й ставимо наголос на тому, що дисципліна «Аграрне право» у майбутніх здобувачів-агрономів і здобувачів-юристів, повинна мати відмінності у змісті свого наповнення.

Також, під час викладання правових дисциплін у здобувачів освіти аграрних спеціальностей дуже добре себе зарекомендували лекції-дискусії. В цьому випадку студенту притаманна значно більша активність під час лекції: він може ставити питання, брати участь в обговоренні суперечливих питань, прохати приділити увагу лектора більш складному чи цікавому питанню [1, с. 23]. Такий вид лекцій, на відміну від так званих класичних або академічних лекцій, прийнятих в більшості українських ЗВО, потребує значно більшої самостійної роботи від здобувача, бо щоб ставити питання та їх обговорювати він повинен самостійно опрацювати значний обсяг наукової літератури та нормативно-правових документів. Відповідно збільшується й обсяг роботи лектора. Тому що набагато легше читати одні й ті самі лекції з року в рік, ніж ретельно готуватися до кожної нової лекції й можливих запитань здобувачів. Лекція повинна мати двосторонній діалог та інтерактивний характер. Саме такий формат дає можливість реально побачити, які саме питання цікавлять агрономів і є найбільш затребуваними. Особливо це стосується здобувачів освіти заочної форми навчання, які вже з реалій своєї практичної роботи ставлять ті, чи інші питання в розрізі теми лекції.

У практиці навчання критерієм знань здобувача нерідко виступає уміння здобувача відтворювати вивчені положення теорії. Ми ж, при вивченні правових дисциплін здобувачами факультету агрономії і захисту рослин, робимо акцент на розв'язування (вирішення) практичних ситуацій і задач з певних тем програми дисципліни, а також їх усвідомлення і обґрунтування з обов'язковим посиланням на чинні нормативно-правові акти. Саме це дає реальне розуміння та вивчення предмету, на відміну від звичайного «зазубрювання» тих чи інших норм права або певних статей законодавчих актів.

Отже, багаторічний досвід викладання правових дисциплін під час підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 201 «Агрономія» дає нам можливість розуміння, що така підготовка потребує трансформації не лише шляхом перегляду самої моделі базової підготовки здобувачів (затвердження і перегляд ОПП), а й якісного наповнення кожної

дисципліни загального циклу підготовки з обов'язковим урахуванням особливостей цієї спеціальності.

Література:

1. Шерстюк С.В. Упровадження лекцій-дискусій в навчальний процес. *Сучасні концептуальні підходи до формування змісту підготовки фахівців аграрного профілю* : матеріали XVII наук.-метод. конф. науково-педагогічних працівників. Харків : ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2008. С. 23–24.

ТЛУМАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ТА ЙОГО ВИДИ

Юріков О. О.

доктор філософії,

старший викладач кафедри кримінального права

Національна академія внутрішніх справ

м. Київ, Україна

У правозастосуванні одним із головних завдань є правильне тлумачення норм права, не виключенням є і кримінально-правові норми. Під *тлумаченням кримінально-правових норм* слід розуміти з'ясування та всебічне розкриття змісту правової норми Кримінального кодексу (далі – КК) України з метою правильного її застосування. Тлумачення норм кримінального законодавства поділяється на такі *види*: 1) за суб'єктом тлумачення – офіційне (легальне), судове, доктринальне (наукове); 2) за прийомами (засобами) тлумачення – граматичне (філологічне), системне, історичне, логічне; 3) за обсягом тлумачення – буквальне (адекватне), поширювальне, обмежувальне.

Офіційне (легальне) тлумачення полягає у тому, що з'ясування та розкриття змісту кримінально-правової норми здійснює спеціально уповноважений державний орган – Конституційний Суд (далі – КС) України. Відповідно до ст. 147 Конституції України, КС України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України [1]. До його повноважень належить: 1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність): законів та інших правових